

GRACE BIBLE TRAINING CENTRE (GBTC)
SHULE YA HUDUMA
ARUSHA - TANZANIA

SOMO: **UTAFITI WA BIBLIA**

SOMO LA 1: **UTANGULIZI**

MWALIMU WA KOZI: **ASKOFU EKONG**

Soma 2 Timotheo 3:14-17; 2 Petro 1:15-21; Zaburi 119:96-105

Utangulizi

Mungu alitupatiaje Biblia? Je, iliandikwa na malaika na ikaachwa mahali fulani ikingojea mtu fulani kuipata? Au je, mtu fulani alitumia maisha yake yote akijifunza na kutafuta ili hatimaye atupe falsafa zake?

Mungu hakuchagua njia yoyote kati ya hizi ili kutupa Neno Lake. Badala yake, Alitumia watu wa kawaida kutoka nyanja mbalimbali za maisha na kwa muda wa mamia ya miaka ili kutupa Kitabu tunachokiita Biblia. Makubaliano na mapatano ambayo watu hawa waliandika kwayo yanasimama kama ushuhuda kwa Mungu, ambaye habadiliki kamwe.

Jinsi Biblia ilivyoandikwa ni muujiza. Kuhifadhiwa kwake ni muujiza mwingine. Mmoja wa manabii alisimulia jinsi mfalme alivyokichukua kitabu cha unabii, akakitupa motoni na kukiteketeza. Lakini, Bwana alimwambia nabii achukue gombo jingine na kuandika kila kitu tena (*Yeremia 36:27-28*). Neno la Mungu haliwezi kamwe kuharibiwa (*Mathayo 5:17-19*).

Katika somo hili, tutajifunza ukweli kuhusu Biblia – ambaye alitumiwa katika kuiandika, jinsi sehemu moja ya Biblia inavyohusiana na nyingine, na jinsi yote inavyohusiana nasi. Tunapokifahamu zaidi Kitabu hicho, tutakithamini na kukisoma zaidi.

Biblia inatuambia kuhusu upendo wa Mungu kwetu. Ndani yake Mungu anatupa maagizo ya jinsi ya kuishi, na anaahidi kwamba siku moja tutaishi naye milele. Katika kujifunza Biblia, hatujifunzi tu juu ya mipango ya Mungu kwa ajili ya wakati wetu ujao bali pia ahadi Zake za wakati huu.

Asili ya Biblia

Biblia Takatifu ni kama maktaba ndogo yenye vitabu 66 ambavyo Mungu ametupa. Tunaiita Biblia, Maandiko, au Neno la Mungu.

Neno Biblia linamaanisha “vitabu.” Kitakatifu kinamaanisha “kitu tunachokiheshimu kwa sababu kinastahili kwa Mungu.” Kila moja ya vitabu 66 vya Biblia ni kitakatifu.

Waandishi na Msukumo

Takriban wanaume arobaini walivuviwa na Mungu kuandika Biblia. Baadhi ya watu hawa waliandika zaidi ya kitabu kimoja. Vitabu vichache havikusainiwa na waandishi wao, kwa hivyo hatujui ni nani aliyeviandika.

Neno lililovuviwa na Mungu linamaanisha Roho Mtakatifu aliwapa waandishi mawazo na maneno ambayo Mungu alitaka waandike. Biblia inatuambia katika 2 Timotheo 3:16 kwamba Maandiko yote yamepuliziwa na Mungu. Waandishi hawa wasingeweza kushauriana kuhusu kazi zao kwa sababu hawakuishi wote kwa wakati mmoja. Vitabu vya kwanza viliandikwa yapata miaka 1500 kabla ya Kristo, na cha mwisho kiliandikwa miaka 100 hivi baada ya Kristo. Kwa sababu vitabu hivi vya Biblia viliongozwa na roho ya Mungu, tunaviita vitakatifu.

Miongoni mwa waandishi walikuwa wafalme na wavuvi, wanasiasa, viongozi wa kijeshi na wa kidini, wakulima, wafanyabiashara, na washairi. Ingawa walitoka sehemu mbalimbali, wakiwa na mapendezi na malezi mbalimbali, wote waliandika kuhusu kichwa kilekile kwa sababu Mungu aliwaongoza. Mada hii ni uhusiano kati ya Mungu na wanadamu. Mpangilio huo katika vitabu vyote, bila kupingana, uliwezekana kwa sababu Biblia ina mwandishi mkuu mmoja tu – Mungu – aliyezungumza kupitia wanadamu tofauti-tofauti.

Aya ifuatayo ni muhimu kukariri:

Unabii haukuja kamwe kwa mapenzi ya mwanadamu, bali watu watakatifu wa Mungu walinena huku wakiongozwa na Roho Mtakatifu Roho takatifu. (2 Petro 1:21)

Muundo Mkuu wa Biblia

Wakati watu wawili au mataifa mawili wanataka kufanya makubaliano maalum, wanaweza kuandika mkataba au mapatano. Mkataba ukishatiwa saini, ni lazima usivunjwe. Neno agano lina maana ya mapatano, mapatano, au agano.

Biblia imegawanywa katika Agano la Kale na Jipya. Haya ndiyo mapatano

Mungu ameumba na wanadamu.

Agano la Kale lilitolewa kwa Wayahudi, ambao pia waliitwa Waebrania au Waisraeli. Mungu aliwachagua kupokea kweli zake, kuziandika, na kuzifundisha kwa wengine. Agano la Kale liliandikwa kwa Kiebrania kwa sababu ilikuwa ni lugha ya Wayahudi.

Agano la Kale linashughulikia historia na masharti ya uhusiano wa Mungu na wanadamu, kutoka kwa Uumbaji hadi kuja kwa Mwokozi ambaye angeanzisha agano jipya.

Agano Jipya linatoa historia na masharti ya agano jipya, au mapatano, ambayo Mungu amefanya na wote wanaomkubali Mwanawe Yesu Kristo kuwa Mwokozi wao. Agano Jipya linasimulia hadithi ya maisha ya Yesu Kristo, na pia kile Alichofundisha.

Wakati Agano Jipya lilipoandikwa, Kigiriki kilikuwa lugha inayojulikana sana. Kwa kuwa mapatano hayo mapya yalikuwa kwa ajili ya watu wote – si Wayahudi

pekee – Agano Jipya liliandikwa katika Kigiriki, hivyo kufanya iwezekane kwa watu wengi kulisoma.

Uhusiano wa Agano

Agano la Kale ni muhimu sana kwa sababu linafunua mpango wa Mungu kwa wanadamu. Lakini Agano la Kale lilikuwa mapatano ya muda hadi Yesu Kristo angekuja kuanzisha mapatano ya kudumu. Sasa tunaishi chini ya mapatano mapya – Agano Jipya.

Agano Jipya linatokana na Agano la Kale. Haielezi tu uhusiano kati ya mapatano hayo mawili, lakini inahusiana na utimilifu wa unabii mwingi wa Agano la Kale.

Kwa mfano, kitabu cha Agano la Kale cha Mika 5:2, kinaonyesha kwamba Mwokozi angezaliwa katika mji wa Kiyahudi wa Bethlehemu.

Mathayo 2:1, katika Agano Jipya, inatuambia Yesu Mwokozi alizaliwa Bethlehemu.

Zaburi 22:18 katika Agano la Kale inatabiri kwamba watu wangecheza kamari na kugawanya mavazi ya Mwokozi kati yao wenyewe. Yesu alipokuwa anakufa msalabani, askari walichukua nguo zake.

Mathayo 27:35 inasema, “Walipokwisha kumsulubisha, wakagawana nguo zake kando kupiga kura. ”

Kuna mamia ya mifano mingine. Vitabu maalum vimetungwa ambavyo vinatoa unabii wote wa Agano la Kale uliotimizwa katika Agano Jipya.

Ni ajabu kwamba kitabu cha kale kama Agano la Kale kilihifadhiwa kwa miaka mingi sana. Tunapaswa kuwashukuru watu wa Mungu waliochaguliwa ambao walipokea Neno la Mungu, kulihifadhi, na kulishiriki na mataifa mengine.

Tafsiri tofauti za Biblia

Nia ya Mungu ni kwamba kila mtu amkubali Yesu Kristo kama Mwokozi wake (2 *Petro* 3:9). Kwa kuwa haya ndiyo matakwa ya Mungu, tunajua anataka kila mtu aelewe Neno Lake. Hii ndiyo sababu Agano la Kale liliandikwa kwa Kiebrania kwa ajili ya Wayahudi, na Agano Jipya liliandikwa kwa Kigiriki kwa ajili ya watu wengi zaidi duniani wa wakati huo.

Leo, kwa kuwa wengi wetu hatuelewi Kiebrania au Kigiriki, tungekuwa na wakati mgumu kuelewa Maandiko ikiwa hayangetafsiriwa katika lugha yetu. Hii ndiyo sababu tunajifunza Biblia, kuifundisha, kuitafsiri, na kuichapisha.

Kuna vyama vya Biblia ambavyo siku zote vinafanyia kazi tafsiri mpya. Kufikia 2005, kuna takriban lugha 7000 tofauti zinazozungumzwa ulimwenguni. Biblia kamili zipo katika 422 kati yao. Agano Jipya limetafsiriwa katika karibu lugha 1100. Zaidi ya miradi mingine 1600 ya utafsiri inaendelea kutekelezwa.

Tafsiri mpya inapokamilika, kunakuwa na shangwe nyingi kwa sababu kikundi kingine cha watu kinaweza kusoma Maandiko katika lugha yao wenyewe. Bado kuna maelfu ya lugha ambazo Biblia haijatafsiriwa bado. Ndiyo sababu zaidi kwa nini tunahitaji kuomba kwamba wale wanaofanya kazi hii wawe na nguvu ya kuendelea na kazi yao kubwa.

Matoleo tofauti ya Biblia

Wakati fulani kuna tafsiri zaidi ya moja ya Biblia katika lugha fulani kwa sababu lugha hubadilika. Tafsiri inapopitwa na wakati na kuwa ngumu kuelewa, inahitaji kusahihishwa. Maneno ya zamani yanabadilishwa na maneno mapya – maneno yanayotumiwa katika hotuba ya kila siku.

Kutengeneza toleo jipya si jaribio la kubadili maana au mafundisho ya Biblia. Matoleo yote – ya zamani na mapya – ni Biblia moja. Wafasiri wamejaribu kutupatia maana kamili iliyokuwa katika nakala za asili za Kigiriki au Kiebrania.

Toleo maarufu zaidi la matoleo ya Kiingereza kwa miaka mingi lilikuwa King James Version. Hata hivyo, Kiingereza ni cha karne kadhaa na nyakati nyingine ni vigumu kuelewa. Leo, wengi hufurahia kusoma New International Version au New King James Version au Biblia ya Swahili.

Wasomaji wengine wanaona lugha ya kisasa kuwa rahisi kuelewa, wakati wengine bado wanapendelea utajiri wa matoleo ya zamani.

Apokrifa

Matoleo ya Kikatoliki ya Biblia yanatia ndani Apokrifa, idadi ya vitabu vyenye asili ya shaka. Ingawa vitabu hivi vina habari fulani za kihistoria, haswa kuhusu Kipindi cha miaka 400 kati ya Agano la Kale na Agano Jipya, sio taarifa zao zote za kihistoria sahihi. Kwa sababu hawakuwa na uthibitisho wa kupuliziwa na Mungu, hawakukubaliwa kuwa sehemu ya maandishi matakatifu ya Kiyahudi, ambayo yanafanyiza Agano la Kale.

Mkusanyo wa vitabu uliitwa Apokrifa, kutoka kwa neno la Kigiriki linalomaanisha “mambo yaliyofichwa.” Yalizingatiwa kuwa zaidi ya uwezo wa mtu wa kawaida kuelewa na kufahamu – lakini Maandiko yametolewa kwa ajili yetu sote ili tufaidike nayo na kufurahia.

Mungu anataka kila mtu aokolewe na “kupata ujuzi wa kweli” (1Timotheo 2:4).